

Introduktion till temat Social hållbarhet i högre utbildning

Linda Plantin Ewe

Högskolan Kristianstad, Avdelningen för specialpedagogik

Detta nummer fokuserar, som titeln antyder, på social hållbarhet, och det är med både glädje och stolthet som jag kliver in som gästredaktör för denna utgåva, som berör en fråga som ligger mig varmt om hjärtat.

Under de senaste decennierna har hållbarhetsfrågor fått en alltmer framträdande plats i samhället, och de genomsyrar nu både beslutsfattande, policyer och strategier. En betydande drivkraft bakom denna utveckling är Agenda 2030 (UNESCO, 2017), där Förenta nationerna uppmanar världens länder att enas kring 17 globala mål för hållbarhet, fördelade på 3 dimensioner: ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Beskrivningen av vad social hållbarhet innebär inom utbildnings-sammanhang är dock vag och lämnar utrymme för tolkning. Detta gör det särskilt viktigt att vi inom högre utbildning noggrant beaktar och reflekterar över begreppets innebörd, särskilt med tanke på de krav på breddad rekrytering och breddat deltagande (SFS 1992:1434) som ställs på oss som utbildningsinstitution. Det räcker inte att vi lockar studenter till våra utbildningar; vi måste också skapa en hållbar studiemiljö som stödjer dem hela vägen till examen.

I 1 kap. 5 § i Högskolelagen (SFS 1992:1434) understryks högskolors och universitets ansvar att främja hållbar utbildning genom jämlikhet, rättvisa och möjligheten till livslångt lärande. Men hur når vi detta mål? I Högskolan Kristianstads (HKR) strategi 2021–2025, *Större bidrag till vårt samhälle*, framhålls engagemang, närhet och öppenhet som värderingar som särskilt ska känneteckna högskolan. Närhet beskrivs som något som ska präglade "den personliga relationen mellan studenter, medarbetare och samarbetspartners" (HKR, 2020, s. 2), vilket antyder att social hållbarhet har en central plats i Högskolans strategi, och att interaktioner och relationer spelar en avgörande roll. Detta bekräftas ytterligare i den första av högskolans fyra vägledande principer, där det

framgår att "[s]tuderter ska känna sig sedda och finna ett socialt sammanhang som stödjer lärande och utveckling" (HKR, 2020, s. 2). Med andra ord vet vi vad vi förväntas göra, men hur vi ska gå tillväga för att faktiskt uppfylla det kräver diskussion och reflektion. Det är därför med stor glädje jag i detta nummer av Högskolepedagogisk debatt kan presentera ett antal sådana ingångar till hur social hållbarhet i högre utbildning kan förstås.

Först ut är Jenny Edvardsson, vars text berör hållbarhet och studentaktiva lärandemetoder. Närmare bestämt fokuseras hur skönlitteratur kan integreras i ämneslärarutbildningen för att berika undervisningen och ge studenterna en djupare förståelse för hållbarhet. Bidraget problematiserar det faktum att hållbar utveckling, så som den bedrivs inom högre utbildning, tenderar att fokusera på faktakunskaper och tekniska eller ekonomiska lösningar, snarare än kognitiva, emotionella och relationella aspekter av fenomenet.

Åse Nygren, Jeanette Sjöberg, Måns Svensson och Eva Löfstål vill i sitt bidrag visa hur lärosäten kan arbeta för att skapa ett långsiktigt och pedagogiskt hållbart utvecklingsarbete i syfte att förbättra studenters lärande och samtidigt höja utbildningskvaliteten. De lyfter fram systematik, kultur, delaktighet och tillit som centrala aspekter. Artikeln fokuserar tillitsaspekten och visar hur mellanchefer och pedagogiska utvecklare kan ses som nyckelfigurer i arbetet med att skapa en hållbar utvecklingskultur inom högre utbildning.

Sarah Forsberg beskriver i sitt bidrag hur responsgrupper används som ett pedagogiskt verktyg för att förbättra gastronomistudenters akademiska skrivande. Under en kurs i råvaruförädling och varumärkesbyggande, där studenterna skriver en akademisk rapport, träffas grupperna vid tre tillfällen för att diskutera textens struktur, innehåll och språk. Resultaten visar att studenter som aktivt deltog i responsgrupperna nådde kursmålen, medan de som inte deltog behövde komplettera sina arbeten. Artikeln betonar vikten av återkoppling och reflektion för att utveckla studenternas skrivfärdigheter.

I sitt bidrag lyfter Christina Hansen grupparbete som ett effektivt verktyg för att främja studenters djuplärande. Hon framhåller dock att

gruppuppgifter i sig inte är en garanti för att studenter faktiskt interagerar med varandra. För att främja grupprocesser betonar Hansen därför vikten av att som lärare noggrant utforma och facilitera gruppuppgifter på ett sådant sätt att de verkligen ställer krav på aktivt deltagande, social interaktion och samarbete.

Özgün Imre framhåller i sin reflektion, med utgångspunkt från sin undervisning på kurser om hållbarhet på fakulteten för ekonomi, vikten av att lärare inom högre utbildning inte bara förmedlar kunskap, utan också främjar färdigheter som gör det möjligt för studenter att hantera och möta utmaningar i sina framtida yrkesroller. Imre betonar studenternas förmåga till kritiskt tänkande som en avgörande kompetens.

Gunnar Gunnarssons bidrag visar på för- och nackdelar med att vara doktorand vid ett mindre lärosäte. Bidraget belyser å ena sidan risken för social isolering på grund av små forskarmiljöer och brist på doktorandkollegor. Å andra sidan betonas positiva effekter i form av närhet och starkare relationer till såväl handledare som andra forskare, vilket kan anses främja en stödjande miljö och gynna doktorandens utveckling.

Själv undersöker jag handledar-doktorandrelationens betydelse för doktoranders motivation, engagemang och självständighet. En stark relation framstår som avgörande för doktorandens framgång och personliga utveckling, medan det omvända riskerar leda till självprestationsbeteenden och avhopp. I bidraget betonas vikten av relationell investering i syfte att skapa en stödjande miljö som gynnar såväl doktoranden som forskarsamhället i stort.

I numrets ena debattinlägg diskuterar Anders Jönsson huruvida högskolepedagogisk forskning bör baseras på ämnesspecifika eller högskolepedagogiska teorier. Han uttrycker oro över att en ensidig användning av högskolepedagogiska teorier riskerar göra forskningen alltför abstrakt och därmed fjärma den från de ämnen den avser att stödja. Istället förespråkar Jönsson en flexibel högskolepedagogisk plattform som uppmuntrar och bejakar samarbete och mångfald mellan olika ämnesdiscipliner.

I numrets andra debattinlägg ifrågasätter Niklas Vallström och Özgün Imre interaktivitetens påverkan på studenters lärande och varnar för att ytlig ”interpassivitet” tenderar att förväxlas med äkta engagemang. De menar att rigida kursplaner och standardiserade bedömningsmetoder hindrar meningsfull interaktion, vilket riskerar påverka hållbarheten i utbildningsmiljön negativt. Författarna pekar på vikten av en djupare reflektion kring hur genuin interaktivitet kan uppnås i syfte att skapa mer engagerande och inkluderande utbildningsmiljöer.

Avslutningsvis är det med stor glädje jag överlämnar denna utgåva till dig. Min förhoppning är att artiklarna ska erbjuda både intressant läsning och nya perspektiv på vad social hållbarhet kan innebära. Jag hoppas också att de ska inspirera till kollegiala diskussioner och reflektioner kring vad social hållbarhet är och kan vara i våra kurser och utbildningsprogram, med målet att vi tillsammans ska fortsätta vår strävan att utveckla våra utbildningar till att vara socialt hållbara på alla nivåer.

Referenser

Högskolan Kristianstad. (2020). *Strategi 2021–2025: Större bidrag till vårt samhälle*. Dnr: 2020-114-716. <https://www.hkr.se/globalassets/avdelningar/hogskolekansli/strategi-2021-2025.pdf>

SFS 1992:1434. *Högskolelag*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434/

UNESCO. (2017). *UNESCO moving forward the 2030 Agenda for Sustainable Development*. UNESCO.